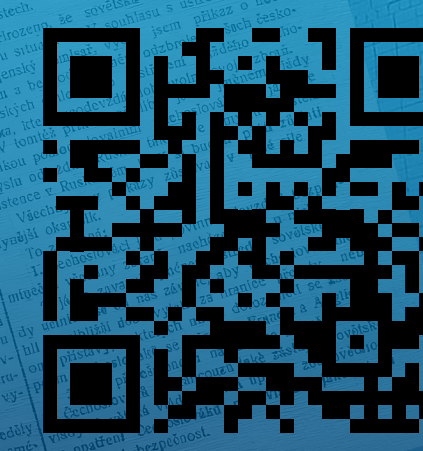

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE NA RUSI

CZECHOSLOVAK LEGIONS IN RUSSIA

RUS/KZ

Dne 28. července 1914 vyhlásilo Rakousko-Uhersko válku Srbsku a díky řadě spojeneckých smluv se konflikt záhy rozšířil prakticky po celém světě. Rusko do něj vstoupilo 1. srpna 1914. Od počátku usilovali českoslovenští krajané o vznik samostatné národní jednotky v rámci ruské armády. Ta záhy vznikla v Kyjevě a byla pojmenována Česká družina. Časopis Čechoslovan o tom průběžně informoval, takže již 3. září do ní vstoupilo prvních 259 československých dobrovolníků z Petrohradu, Moskvy, Nikolajeva, Oděsy a Kyjeva.

On July 28, 1914, Austria-Hungary declared war on Serbia, and due to a series of allied treaties, the conflict soon spread practically across the entire world. Russia entered the war on August 1, 1914. From the very beginning, Czechoslovak expatriates sought to form an independent national unit within the Russian army. This unit was soon established in Kyiv and was named the Czech Company (Česká družina). The magazine Čechoslovan reported on its development, and by September 3, the first 259 Czechoslovak volunteers from Petrograd, Moscow, Mykolaiv, Odesa, and Kyiv had joined its ranks.

Přísaha České družiny v Kyjevě
The Oath of the Česká družina in Kyiv

Formování České družiny

Jednalo se o mladé muže, často členy tělocvičné jednoty Sokol, kteří začali do Ruska ve větší míře přicházet před vypuknutím války – muže různého vzdělání a profesí. Byli zde také dobrovolníci z řad kolonizátorů, kteří do Ruska mířili od roku 1867. Usadili se zejména na Volyni a Kavkaze, ale i na dalších místech rozsáhlého impéria. Prvních 43 „Volyňáků“ bylo do družiny zařazeno 8. září a 6. října již měla ve stavu 12 ruských a 8 československých důstojníků, 736 československých dobrovolníků a 263 ruských vojáků. Dne 11. října 1914 (podle ruského kalendáře na svátek sv. Václava 28. září) proběhla slavnostní přísaha na kyjevském Sofijském náměstí, načež jednotka odjela ke 3. armádě. Druhiníci byli na frontě použiti jako rozvědky. Jejich úkolem byla výzvědná činnost – měli zjišťovat sílu a rozložení nepřítele, získávat zajatce a také agitovat mezi slovanskými příslušníky rakousko-uherské armády. Záhy bylo jejich schopností využito také ve štábech, kde se podíleli na výsleších zajatců, působili jako tlumočníci (většina z nich mluvila i německy), radiotelegrafisté či řidiči. Družina tak byla rozdělena na malé skupiny

přidělené různým vyšším ruským jednotkám. V prosinci 1914 byl udělen souhlas s náboem dobrovolníků mezi zajatci, a 31. ledna 1915 složilo prvních 231 bývalých zajatců v Tarnově přísahu. Zajatci se později stanou hlavním zdrojem posil pro československé vojsko v Rusku. Druhiníci se poté v roce 1915 účastnili ústupu od Gorlice a v létě 1916 slavné Brusilovovy ofenzivy. Na konci roku 1916 bylo ve stavu československých jednotek, transformovaných již do Československé střelecké brigády, 5 750 mužů.

Formation of the Czech Company

These were young men, often members of the Sokol gymnastic movement, who had begun arriving in Russia in greater numbers even before the outbreak of the war – men of various educational backgrounds and professions. Among them were also volunteers from the ranks of settlers who had been moving to Russia since 1867. They had settled primarily in Volhynia and the Caucasus, but also in other parts of the vast empire. The first 43 "Volhynians" were incorporated into the Company on September 8, and by October 6, it included 12 Russian and 8 Czechoslovak officers, 736 Czechoslovak volunteers, and 263 Russian soldiers. On October 11, 1914 (September 28 in the Russian calendar, the feast day of St. Wenceslas), a ceremonial oath was taken on Kyiv's Sofiyivska Square, after which the unit departed to join the 3rd Army. The volunteers were deployed at the front as scouts. Their task was reconnaissance – to determine the strength and positions of enemy forces, capture prisoners, and spread propaganda among Slavic soldiers of the Austro-Hungarian army. Their skills were soon utilized in staff positions as well, where they assisted in interrogations of prisoners, served as interpreters (most of them also spoke German), radio telegraph operators, and drivers. The Company was thus divided into small groups assigned to various higher Russian units. In December 1914, permission was granted to recruit volunteers from among prisoners of war, and on January 31, 1915, the first 231 former prisoners took the oath in Tarnów. Prisoners would later become the main source of reinforcements for the Czechoslovak army in Russia. The volunteers then participated in the 1915 retreat from Gorlice and in the famous Brusilov Offensive in the summer of 1916. By the end of 1916, the Czechoslovak units, by then transformed into the Czechoslovak Rifle Brigade, numbered 5,750 men.

Ruská legie – Od Zborova k bojům s bolševiky

Dne 15. března 1917 car Mikuláš II. abdikoval a moci se ujala Prozatímní vláda. Přesto byla na léto naplánována ofenziva (tzv. Kerenského ofenziva), jejímž cílem byl Lvov. Dobrovolně se do ní přihlásila i československá brigáda. Do ofenzivy se zapojila 2. července 1917, kdy jako jediná prolomila tři linie nepřátelských zákopů a dobyla opevněný vrch Mogila. Při vlastních ztrátách 173 padlých, 29 zemřelých a 32 nezvěstných zajala brigáda celkem: „62 důstojníků, 3 150 vojáků, 15 děl a mnoho kulometů, z nichž většina byla obrácena proti nepříteli“. Byl to však jediný úspěch ofenzivy, která se brzy zhroutila, což umožnilo 19. července zahájit Němcům protiútok, který vyústil v úprk ruské armády, známý jako tarnopolský ústup. Na podzim 1917 procházely československé jednotky na Ukrajině přeskupením. Zároveň byl povolen neomezený nábor v zajateckých táborech, takže do československého vojska vstoupilo na 27 000 nových vojáků. Začala tak výstavba Československého armádního sboru.

Czechoslovak Legion – From Zborov to the Fight Against the Bolsheviks

On March 15, 1917, Tsar Nicholas II abdicated, and power was taken over by the Provisional Government. Nevertheless, an offensive was planned for the summer (the so-called Kerensky Offensive), with the objective of capturing Lviv. The Czechoslovak Brigade volunteered to participate. The brigade joined the offensive on July 2, 1917, and was the only unit to break through three lines of enemy trenches and capture the fortified Mogila Hill. Despite its own losses—173 killed in action, 29 dead from wounds, and 32 missing—the brigade captured: "62 officers, 3,150 soldiers, 15 artillery pieces, and many machine guns, most of which were turned against the enemy." However, this was the only success of the offensive, which soon collapsed. On July 19, the Germans launched a counteroffensive, resulting in the disorganized retreat of the Russian army, known as the Tarnopol retreat. In the autumn of 1917, Czechoslovak units in Ukraine underwent a reorganization. At the same time, unrestricted recruitment was authorized in prisoner-of-war camps, resulting in the enlistment of approximately 27,000 new soldiers into the Czechoslovak forces. This marked the beginning of the formation of the Czechoslovak Army Corps.

Ministerstvo obrany
České republiky

GULAG-X-CZ

KOPŘIVNICE
město v pohybu

SYNERGY

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE NA RUSI

CZECHOSLOVAK LEGIONS IN RUSSIA

Strategicky nesmírně důležitý most cara Alexandra II. přes řeku Volhu, dobytý obrněným vlakem Orlik a dobrovolníky 4. čs. stř. pluku 31. května 1918. The strategically vital Tsar Alexander II Bridge over the Volga River, captured by the armored train Orlik and volunteers of the 4th Czechoslovak Rifle Regiment on May 31, 1918.

against advancing German forces, allowing 40,000 Czechoslovak soldiers to retreat eastward. An agreement was subsequently made with the Bolsheviks to transfer the troops to Vladivostok, from where they were to sail to the Western Front. However, one of the terms of the peace treaty included the disarmament of foreign military units on Russian territory, and the Bolsheviks began to delay and obstruct the transportation—demanding, among other things, the handover of most weapons. At the same time, trains returning westward carried released German and Austro-Hungarian POWs, leading to various conflicts. The most serious of these occurred on May 14, 1918, in Chelyabinsk and was later used as a pretext to disarm and intern the Czechoslovak troops, who were stretched along the entire length of the Trans-Siberian Railway from Penza to Vladivostok. The first clash with the Bolsheviks took place on May 25 at Marianovka station, followed by engagements at Irkutsk, Zlatoust, and other locations. Although only lightly armed, the Czechoslovak soldiers managed to defend their trains and in most places quickly launched counterattacks. By August 31, 1918, they controlled the entire railway line. Along the Volga River, a new anti-German front emerged, as the Bolsheviks were at that time considered allies of the Central Powers.

Ruská legie – Na území severního Kazachstánu

Transsibiřská magistrála na své trase Čeljabinsk–Omsk prochází severním Kazachstánem, přesněji městem Petropavlovsk (dnes Petropavl). Město bylo založeno roku 1752 jako ruská pevnost na řece Išim a městská práva získalo v roce 1807. V roce 1896 zde bylo vybudováno nádraží v rámci Jižněuralské tratě, která se později stala součástí Transsibiřské magistrály. Dnes je administrativním centrem Severokazašské oblasti a leží přibližně 350 km západně od Omsku. Nacházel se zde velký zajatecký tábor, ze kterého odešlo mnoho dobrovolníků do legie. Během své cesty do Vladivostoku tudy projížděly všechny československé jednotky. První vlaky s legionáři přijely na jaře 1918, mimo jiné i s 1. a 3. praporem 6. čs. střeleckého pluku Hanáckého. V důsledku dohody sovětského Ruska s Německem byly československé transporty v dubnu zablokovány, aby mohla pokračovat repatriace německých a rakousko-uherských zajatců. To vedlo k roztržení československých pluků a radikalizaci vojáků. Dne 25. května 1918, poté co legionáři zachytili rozkaz Lva Trockého k jejich odzbrojení a likvidaci samostatných jednotek, došlo k zásadnímu obratu – pohyb československých vlaků byl po celé trase Transsibiřské magistrály považován za nepřátelský akt. Téhož dne dorazily do Petropavlovsku vlaky se štábem československého armádního sboru a odbočkou Československé národní rady v Rusku. Ty však brzy pokračovaly dále do Čeljabinsku, zatímco ve městě zůstaly jen 3. rota Úderného praporu a 2. a 3. rota 2. československého střeleckého pluku. Místní sověty ihned vznesly požadavek, aby Čechoslováci vydali všechny zbraně, což ústy svého velitele kapitána Miloše Žáka odmítli. Početná Rudá garda, složená zejména z Němců a Maďarů, začala s přípravami na jejich násilné zadržení, opevnila se v továrně u nádraží a vytrhala i koleje, aby nemohly přijet československé posily.

Czechoslovak Legion – In the Territory of Northern Kazakhstan

The Trans-Siberian Railway, on its route from Chelyabinsk to Omsk, passes through northern Kazakhstan, specifically through the city of Petropavlovsk (today Petropavl). The city was founded in 1752 as a Russian fortress on the Ishim River and was granted municipal rights in 1807. In 1896, a railway station was built there as part of the South Ural Railway, which later became integrated into the Trans-Siberian Railway. Today, it serves as the administrative center of the North Kazakhstan Region and lies approximately 350 kilometers west of Omsk. There was a large prisoner-of-war camp located there, from which many volunteers joined the Czechoslovak Legion. During their journey to Vladivostok, all Czechoslovak units passed through this area. The first trains carrying legionnaires arrived in the spring of 1918, including the 1st and 3rd Battalions of the 6th Czechoslovak Rifle Regiment “Hanácký.” Due to an agreement between Soviet Russia and Germany, Czechoslovak transports were blocked in April to allow for the repatriation of German and Austro-Hungarian prisoners of war. This led to the splitting of Czechoslovak regiments and the radicalization of the soldiers. On May 25, 1918, after the legionnaires intercepted an order from Lev Trotsky calling for their disarmament and the liquidation of independent units, a turning point occurred—the movement of Czechoslovak trains along the Trans-Siberian Railway was now considered a hostile act. On the same day, trains carrying the staff of the Czechoslovak Army Corps and the delegation of the Czechoslovak National Council in Russia arrived in Petropavlovsk. However, they soon continued on to Chelyabinsk, while only the 3rd Company of the Assault Battalion and the 2nd and 3rd Companies of the 2nd Czechoslovak Rifle Regiment remained in the city. The local soviets immediately demanded that the Czechoslovaks surrender all their weapons, which they refused through their commander, Captain Miloš Žák. A large Red Guard, composed mainly of Germans and Hungarians, began preparations to forcibly detain them, fortified itself in a factory near the station, and tore up the railway tracks to prevent the arrival of any Czechoslovak reinforcements.

Petropavlovské železniční nádraží
Petropavlovsk Railway Station

Ministerstvo obrany
České Republiky

GULAG-X-CZ

KOPŘIVNICE
město v pohybu

SYNERGY

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE NA RUSI

CZECHOSLOVAK LEGIONS IN RUSSIA

Pohřební průvod padlých legionářů v Petropavlovsku
Funeral procession of fallen legionnaires in Petropavlovsk

Bitva o Petropavlovsk

Plán k protiútoku vypracoval podkapitán Žák. 3. rota úderného praporu měla dobýt továrnu na masové konzervy, kde sídlil bolševický štáb, zatímco 2. rota 3. pluku obsadila nádraží. Z opačné strany města zaútočili spojeneční kozáci. Útok započal v noci na 31. května 1918, přestože signál – exploze granátu – zazněl předčasně. Českoslovenští vojáci tak již na nic nečekali a po obdržení zpráv o úspěšných bojích s bolševiky na jiných místech v noci na 31. května nečekaně zaútočili, obsadili závod, nádraží i město, přičemž jim pomáhali i místní železničáři a kozáci. Při ztrátě tří padlých (Rudolf Jarolím, Klement Továrek a Josef Vavřík) a 11 raněných zajali na 300 rudých a ukořistili velké množství zbraní. Tyto zbraně později významně pomohly při bojích u Omsku a Čeljabinsku. Během několika dní bylo obnoveno železniční spojení mezi těmito městy. Město, které legionáře oslavilo jako osvoboditele, se tak na dlouhou dobu stalo bezpečným – byla zde například umístěna československá nemocnice pro venerické choroby. Od října 1918 byli ve městě soustředěni zajatci rumunské národnosti, kteří později vytvořili vlastní útvary bojující proti bolševikům. Podruhé dostal Petropavlovsk československou posádku v prosinci 1918. Mezi 7.–17. prosincem sem dorazil z Čeljabinsku 1. střelecký pluk *Mistra Jana Husi*, který vykonával posádkovou službu, hlídal věznici a zajatecký tábor a chránil trať k Omsku. Kvůli špatným hygienickým podmínkám zde několik vojáků podlehl epidemickým nemocem. V únoru 1919 se jednotky přesunuly do Irkutsku. Ve stejné době byly československé jednotky staženy z fronty k odpočinku, přičemž měly za úkol ochranu magistrály proti rudým partyzánům a lupičům. Petropavlovsk byl zároveň ruskými protibolševickými silami využíván jako jedna ze základen. Ty však pro nejednotnost a časté rozpory ve velení začaly na frontě ztrácet a musely ustupovat. Petropavlovsk byl Rudou armádou dobyt 29. října 1919. To už byli českoslovenští vojáci na cestě do Vladivostoku – a konečně také domů.

The Battle of Petropavlovsk

The counterattack plan was drawn up by Sub-Lieutenant Žák. The 3rd Company of the Assault Battalion was tasked with capturing the meat canning factory, where the Bolshevik headquarters was located, while the 2nd Company of the 3rd Regiment was to secure the railway station. Allied Cossack forces launched an attack from the opposite side of the city. The assault began during the night of May 31, 1918, although the signal—a grenade explosion—was accidentally triggered prematurely. Without waiting any further, and having received reports of successful engagements with the Bolsheviks in other areas, the Czechoslovak soldiers launched a surprise attack during the night of May 31. They took control of the factory, the railway station, and the city itself, with the assistance of local railway workers and Cossacks. With the loss of three soldiers (Rudolf Jarolím, Klement Továrek, and Josef Vavřík) and eleven wounded, they captured around 300 Red Guards and seized a large quantity of weapons. These weapons later significantly aided the Czechoslovaks in battles near Omsk and Chelyabinsk. Within a few days, railway links between those cities were restored. The city, which welcomed the legionnaires as liberators, became a secure rear area for some time—it even housed a Czechoslovak hospital for venereal diseases. From October 1918 onward, prisoners of Romanian nationality were concentrated in the city; they later formed their own units to fight against the Bolsheviks. Petropavlovsk received a second Czechoslovak garrison in December 1918. Between December 7 and 17, the 1st Rifle Regiment of *Mistr Jan Hus* arrived from Chelyabinsk. The regiment carried out garrison duties, guarded the local prison and POW camp, and protected the rail line to Omsk. Due to poor sanitary conditions, several soldiers succumbed to epidemic diseases. In February 1919, the unit moved on to Irkutsk. At the same time, Czechoslovak forces were withdrawn from the front to rest, and were tasked with guarding the railway line against Red partisans and bandits. Petropavlovsk was also used by Russian anti-Bolshevik forces as one of their bases. However, due to disunity and frequent leadership disputes, they began to lose ground and were forced to retreat. Petropavlovsk was retaken by the Red Army on October 29, 1919. By that time, the Czechoslovak soldiers were already on their way to Vladivostok—and finally, home.

V seznamech Československé obce legionářské se zatím podařilo dohledat osobní karty dvou legionářů pocházejících z českých obcí na území dnešního Kazachstánu. Jedná se o rolníky Josefa Ledenčuka (nar. 27. 10. 1892) a Pavla Svobodu (nar. 1891) z obce Borjatín v Akmolinském újezdu. Oba sloužili v hodnosti vojína u 2. střeleckého pluku československé legie na Rusi.

The records of the Czechoslovak Legionnaire Community have so far yielded personal cards of two legionnaires originating from Czech settlements in the territory of present-day Kazakhstan. These were farmers Josef Ledenčuk (b. October 27, 1892) and Pavel Svoboda (b. 1891) from the village of Borjatín in the Akmolinsk district. Both served with the rank of private in the 2nd Rifle Regiment of the Czechoslovak Legion in Russia.

Ministerstvo obrany
České Republiky

GULAG-X-CZ

KOPŘIVNICE
město v pohybu

SYNERGY

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE NA RUSI

CZECHOSLOVAK LEGIONS IN RUSSIA

V celkem 42 lodních transportech (některé z nich zahrnovaly více lodí) bylo do republiky přepraveno 67 730 vojáků a 11 271 krajanů, zajatců, kolonistů, ale také žen a dětí legionářů. Ve Vladivostoku však zůstaly některé úřady, které nadále řešily likvidaci československých záležitostí a pokračovaly v evakuaci jednotlivců ještě několik dalších let.

A total of 42 maritime transports (some of which included multiple ships) brought back to the republic 67,730 soldiers and 11,271 compatriots, prisoners of war, settlers, as well as women and children of the legionnaires. However, some offices remained in Vladivostok, continuing to handle the liquidation of Czechoslovak affairs and carrying out the evacuation of individuals for several more years.

Cesta domů

Na podzim 1918 začaly československé jednotky předávat frontu ruským oddílům a stáhly se k odpočinku do týlu. K 1. únoru 1919 byly transformovány na Československé vojsko na Rusi se třemi divizemi o síle zhruba 57 000 mužů. Ty dostaly za úkol střežit Transsibiřskou magistrálu mezi Irkutskem a Novonikolajevskem (nyní Novosibiřsk), kde operovaly nejen partyzánské oddíly Rudé armády, ale i velké loupeživé bandy. K největším operacím došlo v květnu a červnu na řece Maně a u Tajšetu. Situace v Rusku se však dále zhoršovala. Protibolševické síly nebyly schopny se sjednotit. Na Sibiři vládl admirál Kolčák, stejně krutý jako bolševici, a mezi československými vojáky nebyl oblíben. Morálka vojáků opět klesala. Proto se začalo jednat o jejich evakuaci domů. Již v lednu 1919 odjel z Vladivostoku první transport invalidů, do listopadu následovalo dalších 12 transportů.

The Journey Home

In the autumn of 1918, Czechoslovak units began handing over the front lines to Russian forces and withdrew to the rear for rest. By February 1, 1919, they had been reorganized into the Czechoslovak Army in Russia, consisting of three divisions with a total strength of approximately 57,000 men. Their task was to guard the Trans-Siberian Railway between Irkutsk and Novonikolayevsk (now Novosibirsk), where not only Red Army partisan units but also large bands of marauders were active. The largest operations took place in May and June along the Mana River and near Tayshet. The situation in Russia continued to deteriorate. Anti-Bolshevik forces were unable to unite. Admiral Kolchak ruled in Siberia—no less brutal than the Bolsheviks—and was unpopular among Czechoslovak troops. The soldiers' morale was steadily declining. As a result, negotiations began regarding their evacuation home. As early as January 1919, the first transport of the wounded departed from Vladivostok, followed by 12 more transports by November.

Vyjednávání a poslední střety

Mezitím se začala radikálně měnit situace na frontě, kde Rudá armáda začala vítězit. Dne 4. ledna 1920 rezignoval Kolčák, který byl později zatčen a popraven. Protože již nebyl žádný československý zájem na dalším boji, byli k bolševikům 11. ledna vysláni parlamentáři k jednání. Bolševici ale vyžadovali okamžitou kapitulaci celého československého vojska. To bylo odmítnuto. Jednotky 3. československé střelecké divize byly uvedeny do stavu pohotovosti a za ustupujícími esalony byla ničena trať. K poslednímu střetu došlo 29. ledna v Nižněudinsku. Tvrdý odpor československých oddílů a nečekané úspěchy „bílých“ přiměly bolševiky k novým rozhovorům, které vyvrcholily 7. února podepsáním příměří. Mezitím pokračovaly transporty domů. V prosinci 1919 jako první opustil Rusko 1. československý střelecký pluk jako 13. transport a v září 1920 odjel poslední, 36. transport. Tím účast československých vojsk na občanské válce v Rusku skončila. Celkem v československé legii v Rusku sloužilo na 70 000 vojáků, z nichž padlo 3 979. Československé legie vznikly také ve Francii a Itálii, kde se úspěšně zapojily do bojů na frontě. Toto nasazení československých vojáků přimělo dohodové mocnosti k tomu, aby uznaly právo Čechů a Slováků na samostatný stát. Ten byl v Praze vyhlášen 28. října 1918. Již od ledna 1919 se domů začali vracet legionáři z Itálie a Francie, kteří se následně zapojili do bojů o integritu hranic nového státu, zejména v roce 1919 proti tehdy bolševickému Maďarsku.

Negotiations and Final Clashes

Meanwhile, the situation at the front changed dramatically, as the Red Army began gaining victories. On January 4, 1920, Admiral Kolchak resigned; he was later captured and executed. Since there was no longer any Czechoslovak interest in continuing the fighting, envoys were sent to the Bolsheviks on January 11 to begin negotiations. However, the Bolsheviks demanded the immediate surrender of the entire Czechoslovak army. It was rejected. The units of the 3rd Czechoslovak Rifle Division were placed on alert, and the railway tracks behind the retreating echelons were being destroyed. The final clash occurred on January 29 in Nizhneudinsk. The fierce resistance of the Czechoslovak troops and the unexpected successes of the "Whites" forced the Bolsheviks to reopen negotiations, which culminated in a truce signed on February 7. In the meantime, transports home continued. In December 1919, the 1st Czechoslovak Rifle Regiment was the first to leave Russia as the 13th transport, and in September 1920 the last, 36th transport departed. This marked the end of the Czechoslovak military involvement in the Russian Civil War. In total, around 70,000 soldiers served in the Czechoslovak Legion in Russia, of whom 3,979 were killed. Czechoslovak legions were also formed in France and Italy, where they successfully took part in front-line combat. The deployment of Czechoslovak troops convinced the Allied powers to recognize the right of Czechs and Slovaks to an independent state. This state was proclaimed in Prague on October 28, 1918. As early as January 1919, legionnaires from Italy and France began returning home and soon took part in defending the borders of the new republic, especially during the 1919 conflict with then-Bolshevik Hungary.

foto / text: Michal Rak, ČSoL
Erik Lukas

Ministerstvo obrany
České Republiky

GULAG-X-CZ

KOPŘIVNICE
město v pohybu

SYNERGY